

Toespraak Staatssecretaris symposium 'Gender in vredesoperaties, 9 december 2008

Dames en heren,

Binnen Defensie is al veel gezegd over de positie van de vrouw in de krijgsmacht. Vrouwen hebben de cultuur binnen onze krijgsmacht veranderd: minder macho en meer op elkaar gericht. Meer respect voor persoonlijke beleving en minder blind 'vooruitstompen'. En wij willen meer vrouwen binnen de krijgsmacht. Vrouwen die aan gestelde kwaliteitseisen voldoen, maar ook nieuwe impuls geven aan de kwaliteit van de krijgsmacht. Die impulsen kunnen van grotere waarde zijn dan wij vooraf konden bedenken. Vandaag gaan we het hebben over het belang van vrouwen voor de uitzendingen van de krijgsmacht. Het is al gebleken dat vrouwen onmisbaar zijn voor de uitzendingen, maar er is meer mogelijk. Dat gaan we vandaag uitdiepen. En het goede is dat we dat vandaag doen met collega's van andere departementen en van ngo's. Iedereen hier aanwezig heeft een band met de crisisbeheersing en wederopbouw, maar hebben ook allemaal een kijk op gender. Daar moet iets goeds uitkomen.

Het belang van gender?

Vrouwen zijn vaak slachtoffer van conflicten en gruweldaden. En tegelijkertijd zijn zij ook onmisbaar voor verandering en vooruitgang. Hun bijdragen, behoeften, rechten, mogelijkheden en capaciteiten in het vredesproces en bij wederopbouw worden vaak over het hoofd gezien. Ik wil hier de ervaring van overste Vranken aanhalen, die begin dit jaar in

Burundi was om de autoriteiten te adviseren over de opbouw van een modern, professioneel leger. Hij verwachtte te maken te krijgen met onderdrukking van vrouwen in een door mannen gedomineerde samenleving. Maar hij kwam er gaandeweg achter dat het juist vrouwen zijn die de touwtjes stevig in handen hebben. In het dagelijks leven kon hij vaak beter zaken doen met vrouwen dan met mannen. Toen hij meubilair wilde bestellen voor de inrichting van een kazerne, sprak hij eerst informeel met een aantal mannen om vervolgens de concrete zakelijke afspraken te maken met een vrouw. Ook heeft hij meegemaakt dat de vrouw des huizes een bemiddelende rol speelde, wanneer de samenwerking tussen haar man en de overste niet soepel verliep. Deze voorbeelden geven aan dat vrouwen vaak een belangrijkere rol spelen, dan wij in eerste instantie wellicht zouden verwachten. Wanneer wij vrouwen niet betrekken bij onze missie, laten wij grote kansen liggen, wat ten koste gaat van onze eigen effectiviteit.

In sommige gebieden is het niet makkelijk om als man contact te leggen met de vrouwelijke bevolking. Daarom opereren wij als het enigszins kan met gemengde teams in missiegebieden. Alleen al daarom is het van groot belang dat er voldoende vrouwen bij de krijgsmacht werken.

Een jaar na tekenen Nationaal Actieplan (NAP) 1325

Een jaar geleden heeft minister Van Middelkoop, samen met de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de minister van Onderwijs en de minister van Binnenlandse Zaken en diverse maatschappelijke organisaties, zijn handtekening gezet onder het Nationaal Actieplan 1325. Minister Van Middelkoop heeft bij die gelegenheid toegezegd er op toe te zien dat Defensie werk maakt van dit actieplan over vrouwen, vrede en veiligheid. Vandaag zijn wij hier bijeen om ons nog eens in het

onderwerp te verdiepen en vast te stellen waar we staan als het gaat om de uitvoering van het Nationaal Actieplan. Ook verwacht ik dat we aan het einde van deze middag vast hebben gesteld hoe we verder kunnen werken aan het toepassen van het onderwerp *gender* in operaties.

Wat deed Defensie al?

Tijdens de presentatie van het Nationaal Actieplan 1325, vorig jaar, bleek dat Defensie al de nodige stappen heeft gezet op het gebied van *gender*. Met het project *Genderforce* liep de krijgsmacht vooruit op VN resolutie 1325. In de CDS aanwijzing genderbeleid van december 2005 wordt het belang van *gender* voor operaties uitgelegd. En sinds 2007 beschikken wij over een checklist *gender*, die wordt gebruikt bij de voorbereiding van militaire missies. Verder besteden wij de nodige aandacht aan de man- vrouw verhoudingen binnen onze eigen krijgsmacht. Hiervoor hebben wij onszelf heldere doelen gesteld, zoals het behalen van streefcijfers voor vrouwelijke militairen en burgerpersoneel. Elk half jaar spreek ik met de gender- en diversiteitsambassadeurs over de voortgang van deze doelen. Genderbeleid gaat niet alleen over het behalen van streefcijfers, maar is vooral gericht op de positieve effecten die een meer divers personeelsbestand met zich meebrengt. Vandaag zullen we dat weer benadrukt zien als de sprekers ingaan op de meerwaarde die vrouwen kunnen hebben tijdens een operationele inzet.

Wat is nieuw?

Als u hoort wat wij al vóór de totstandkoming van het Nationaal Actieplan 1325 deden aan *gender*, zult u zich misschien afvragen wat dit actieplan nog voor nieuwe ontwikkelingen heeft gebracht. Sinds de ondertekening van het Nationaal Actieplan plan heeft Defensie op diverse internationale

symposia en conferenties aandacht gevraagd voor de resolutie 1325. Zo heeft Defensie een presentatie over *gender* gegeven tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het Comité van vrouwen in NAVO strijdkrachten en hebben wij onlangs voor de Spaanse krijgsmacht een presentatie gegeven over *gender* in operaties.

Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan de invoering van het thema *gender* in alle initiële en loopbaan opleidingen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de VN resolutie. Hiervoor zijn 13 lespakketten ontwikkeld en hebben 380 kerninstructeurs een training over *gender* gevolgd.

Ook zijn we, zij het nog mondjesmaat, gestart met het specifiek aandacht te schenken aan *gender* in onze operaties. Ik ben er trots op dat Kapitein Groothedde, die in Uruzgan heeft onderzocht op welke manier wij om moeten gaan met *gender* en welke kansen en mogelijkheden dit biedt, vandaag aanwezig is. Wij hopen nuttige lessen te kunnen trekken uit haar ervaringen voor toekomstige missies.

Welke uitdagingen?

Hoewel wij serieus werk maken van het genderbeleid binnen onze organisatie, weet ik dat er nog veel uitdagingen voor ons liggen. Het genderbeleid wordt daadwerkelijk in de praktijk toegepast. Hiervoor moeten wij randvoorwaarden creëren. Zo is het van het grootste belang dat wij in Uruzgan beschikken over vrouwelijke tolken, willen wij contact kunnen leggen met de lokale vrouwelijke bevolking. Het is dan ook mijn prioriteit zo snel mogelijk over meer vrouwelijke tolken te beschikken.

Een andere uitdaging is het onderwerp *gender* permanent op de agenda te houden van onze krijgsmacht. Wij mogen de aandacht voor *gender*

niet laten verslappen. Bijeenkomsten als deze dragen bij aan het uitwisselen van geleerde lessen. Maar wij hebben ook de taak in internationaal verband blijvend om aandacht te vragen voor dit belangrijke thema. Wij zullen internationale vergaderingen, symposia en conferenties dan ook blijven aangrijpen om *gender* op de agenda te houden.

Dames en heren,

Om structureel aandacht te besteden aan *gender* in vredesmissies is uw inzet en toewijding van groot belang! Ik hoop dat dit symposium u extra zal motiveren. Ik dank u voor uw aandacht en wens u een inspirerende bijeenkomst.